

אטיאמבל : סין אחת או שתיים ?

אנשים המתנגדים כמוני לעריצות מכל סוג שהוא, נדמה להם למבט ראשון כי אין שום הבדל של ממש בין מארצה־דון לצ'אן־קיי־שק. אבל אין הדבר כך. מחוץ לעובדה שבפעם הראשונה מזה מאה־וחמישים שנה נתונה סין בכללותה למימשלם של פקידים סיניים מוכשרים ופעילים, מחוץ לעובדה שמוכרחים כבר למנותה על חמש או שש האומות הראשונות־במעלה, עד לשעה — הקרובה במידה שאין לתארה — שבה תיעשה המעצמה העולמית הגדולה ביותר, הרי סין של מאו מסמלת מבחינה מדינית ומוסרית (ורצוני להדגיש את התואר האחרון) התקדמות מפורשת לעומת סין של צ'אן. ממשלתו של מארצה־דון היא הממשלה הראשונה מזה מאה־וחמישים־שנה שעשתה מאמץ רציני לטובת ענייה של הארץ. ב־1957 ראיתי במר־עיני את המאמץ הזה ותוצאותיו. אפילו נניח שהמשטר הוא אוטוריטארי, ולו גם עריץ כמשטרו של צ'אן, הרי יש לומר לפחות כי חומרה זו מופעלת במגמה לכלכל את הרעבים, להלביש את הערומים, לשכן את חסרי־הבית, ולהחזיר לבני סין משהו גאווה על עברם, משהו ביטחה בעתידם. אם רצוננו להעריך את מארצה־דון, אל לנו להשוותו לנשיא הקונפדרציה השווייצית או למלכה של שבדיה; יש להציבו על רקע תולדותיה של ארץ אשר משך למעלה ממאה שנה ניצולה ממשלות המערב, עשקוה והשפילוה. אם אנו מסרבים להכיר בפקין, תקום בנו לפחות הרוח להודות בטעם האמיתי המכתוב לנו את עקשנותנו המופרכת: זו פעם ראשונה מזה מאה־וחמישים שנה חדלה סין מהיות כלי־המשחק של „המעצמות הגדולות“.

אם נגדיר את המדינאי כאדם שאומץ־לבו מספיק לו להביט נכוחה בשתי עיניו שעה שהוא מתבונן בעולם של יחסי־כוחות, ואם נראה בפוליטיקה את אמנות האפשרי, לא את הרומנטיקה של הרצוי, כלום יוכלו אנשים המתנגדים, כמוני, לכל מין של טוטליטריות, המוכנים להגן על חירותם בכוח הנשק, או, אם יהיה צורך בדבר, בשניים ובצפרניים, כלום יוכלו אלה פשוט לעצום עיניהם מראות את קיומם של 700 מיליוני אדם שפוחם משפיע כבר על מדיניותה של ברית־המועצות? מובן שרבים מאתנו שעלצו על הנסיון הליברלי של 1957 ועל המדיניות של „מאה הפרחים“ אינם יכולים להסתיר את אכזבתם כיום; ה„קומונאליזם“ החדש, הסגפני והצבאי־למחצה, מדאיב את נפשם, וה„הקפיצה קדימה“ דומה בעיניהם שהיא זינוק של התאבדות. אכן, אחדים מאלה שב־1957 סבורים היו כי שוב אין לדמוקרטיות כל יסוד לפסוח על הסעיפים בין סין הליברלית כלשהו. נוסח פקין, לבין הפאשיזם של פורמוזה, תוהים עכשיו ברוגזה: „מה־בצע בבחירה בין העריצות של צ'אן לעריצות המתארגנת בפקין כיום?“ עמדה זו מתבטאת בסופו של דבר בהעדפתו של צ'אן־קיי־שק, אחד הבזויים שבכל העריצים שטימאו את המאה שלנו וגיאלוה בדם.

לאחר שעיינתי מקרוב יותר, בסין עצמה, במדיניות של „מאה הפרחים“ ובתוצאותיה, הגעתי לידי מסקנות אחרות לגמרי. בספר שכתבתי על נסיעתי הטעמתי כי במהרה תהיה סין אנוסה לבור בין „מאה הפרחים“, כלומר — חירויותיה, לבין מיליוני התינוקות שמביאות לעולם נשיה הפוריות מדי. סוציאליזם או לא סוציאליזם. אדמתה של סין אינה יכולה לפרנס חמישה או שלושה או אפילו שני מיליארדים בני־אדם. לא הסתרתי מקוראי את העובדה שפדי להעמיד את האוכלוסיה הסינית על מיליארד בלבד לערך יהיה צורך לאכוף את החוקים המחמירים, המקוריים והאכזריים ביותר, חוקים שיהיה בהם כדי לתקן את התוצאות של יותר ממאת־שנים של בערות. נדמה היה לי אפילו שפדי להמעיט את האוכלוסיה הסינית עד 700 מיליון בלבד, מספר שכמה מנהיגים קומוניסטיים הציעוהו כמירב האידיאלי ב־1957, יהיה צורך לחוקק חוקים גוראים עוד יותר, שבעצם יהיו קשים כדי־כך שכמעט לא העזתי להעלותם אז בדעתי. אף־על־פי־כן מהרהר הייתי בהם לאחר־כך, ולכן לא הפתיענני כלל הקמתן של ה„קומונות“. בקומונות האלו אני רואה את גישומם של אחדים מן האמצעים הנוראים והנבונים האלה, שבתורת ליברל שאי־ל־רתקנה הייתי אנוס להשלים עמהם. אילו היה למדינאים שלנו מושג כלשהו בתרבות הסינית כי אז הבינו גם שמדיניותה הנוכחית של הממשלה הקומוניסטית שואבת השראה ממסורות מסוימות שהיו מקובלות על סין הקיסרית. שמעתי אנשים בעלי כוונות טובות נזעקים בהתמרמרות שעה שמתגלה להם כי הסינים נאלצים להשתתף באסיפות מפלגתיות מקומיות, מקום שם ה„אקטיביסטים“, כגירסת הו־רגון המפלגתי, מפרשים את סיסמותיה המדיניות והמוסריות של המפלגה. איזה אונס שאין לסבלו! אינו חדירה גסה לרשות־היחיד! אף־על־פי־כן מובן־מעצמו שהמתמררים האלה לא שמעו מעולם על הקיסר האדיר, הליברלי והחכם קאן־הסי, בן־זמנו של לואי הייז, שהיה בעצם „לואי הייז של סין“. ואולם המלך הזה שאי־ברודופי נהג ממש כדרכו של מארצה־דון. ב־1670, בהיותו בן 17, הוציא צו שעל־פיו היה כל אב חייב, באחד ובחמישה־עשר בכל חודש, לספק למשפחתו פירושים על מה שהיינו אנחנו קוראים בשם שש־עשרה הסיסמות — שאז היו קרויות „ששה־עשר הפללים“ — של הפוליטיקה והמוסר שאותו מושל נאור גמר אומר לכפותם על נתיניו באותיות של כתב. כל מי שיש לו מושג קל־שבקלים בתנודות האידיאור־לוגיה בסין הקומוניסטית נאלץ להודות שאם האופוזיציה הנזעמת בתחילה כלפי ההומאניזם הקונפוציאני נתגלגלה בכזו סובלני, הנה המשטר הקומוניסטי מעולם לא פסק מלהעלות על נס את הפילוסופיה של מו־דזו, תיאורטיקן של קומונליזם מחמיר ואפילו סגפני, צבאי־למחצה ועם זאת שוחר־שלום. על אותו מו־דזו כתב מרסל גראנה, בספרו „המחשבה הסינית“: „הפיתתית והלוחמת שבאסכולות הישנות היא זו של מו־דזו. השוו אותה למסדר אבירי שתעודתו לעזור לנדכאים; מוטב יותר יהיה להשוותה לעדת נזירים מטיפים“. כלום אין זו הגדרה מדויקת די־הצורך לטיבה של המפלגה הקומוניסטית כיום?

מתוך כך אני למד שלמען נוכל להעריך אל־נכון את סין של ימינו שומה עלינו

לדעת את קורותיה ואת תרבותה. על-ידי שאנו מדירים עצמנו מכל יחסי תרבות עם ממשלת פקין, כלומר — עם סין היחידה הקיימת דה-פקטו ודה-יורה, לא די שאנו מפירים את עצם העקרונות של הליברליזם שלנו ושל „ההצהרה האוניברסלית על זכויות האדם“ של אונסק״ו, אלא שגם מסייעים אנו בפועל־ממש לחבל בעתידנו שלנו. אותה „תמסורת אורות“ אשר לייבניץ, הנוצרי האדוק הלזה, ביקש לכוננה בין סין העכ״ומית של קאן־הסי לבין צרפת הקתולית של לואי הי״ד או רוסיה האורתודוקסית של הצארים, תהיה רבת־ערך בשבילנו כיום יותר מתמיד. „לימדו את לשון אויבכם“, אמר מוחמד לחסידיו; הדרות לכך תוכלו להבינו ולהינצל ממלפדותיו. דווקא אלה החשים סלידה פיזית כלפי הקומוניזם ייטיבו לעשות אם יסמיכו לידיעתה של סין את העקרון שעליו המליץ מוחמד לפני המאמינים ביחסיהם עם הכופרים. משוכנע אני כי בתוך כך תיעלמנה כמה מדעותיהם־הקדומות. בקומר־ניזם הסיני יכול ויכול להבחין בתפקיד החשוב שממלאת כבר זו שהמרקסיסטים קוראים לה מורשת תרבותית, ואולי גם יסכימו שלא לגנות את מארצה־דון בשל טכניקה של מימשל שממנה הם מתפעלים כשמטיף לה אחד מו־דו או כשאחד קאן־הסי נוהג על פיה.

אין אני היחיד המחזיק בדעה זו. כאשר נסעתי ברחבי סין עם קבוצה של סינולוגים צרפתיים, שביקשו לחדש את היחסים התרבותיים עם אחת הציביליזציות הגדולות ביותר של האדם, נתקלתי כמעט בכל עיר במי־שהיה ראש־הממשלה שלנו, מר אדגאר פ׳ור, שגם הוא שוטט בסין בסיוור לימודי. מדומה אני שאיש לא יוכל להאשים את אדגאר פ׳ור ביחס של סלחנות כלפי משטרים טוטליטריים. השמאל נוטה יהיה להאשימו דווקא על שהעמיד את כל זריזות תבונתו לשירותה של אנרכיה קאפיטליסטית. בחזירתו מן המזרח פירסם אלוף זה של הקאפיטליזם הליברלי את ספרו „הנחש והצב — או בעיות העם הסיני“. ומהן מסקנותיו?

(1) „אם בלי ספק קל הוא למנוע את התבססות הקומוניזם בארצות נחשלות שבהן עדיין לא הופיע, הרי ודאי קשה הרבה יותר לעקרו משעה שכבר נתאחו בהן. אכן, אמונתי היא שעקירה זו לא תיתכן על-ידי פעולה או חבלה מבחוץ.

(2) „מתוך שיחותי עם המנהיגים הסיניים קיבלתי את הרושם הברור כי מעמדה של פורמוזה ניתן כיום לפתרון מתקבל־על־הדעת. מאחר שהזמן פועל לטובתם [של הקומוניסטים], יכולים הם רק לנקוט עמדה תובענית יותר מחר. אין להם כל כוונה לכבוש את האי בכוח הנשק; ומי זה יחלום לחזור ולכבוש את יבשת סין?“

שנה אחרי אדגאר פ׳ור ביקר בפקין עוד אדם שהיה ראש־ממשלה בצרפת, אדם המסתייג באותה מידה ממשטרים קומוניסטיים, הלא הוא פייר מנדס־פראנס. ביקורו של פ׳ור חל בעצם התקופה החסודה של „מאה הפרחים“; ביקורו של מנדס־פראנס חפף את התקופה החמורה יותר של „הקפיצה קדימה“. בחזירתו פירסם את הגיונותיו

ב־Cahiers de la République: „יש משהו מוגזם מעט באופטימיות הכללית; אך דומה כי ודאי הוא שהושגה התקדמות גדולה, ואותם החוזרים מסין בפעם השניה או השלישית — חקרתי אחדים כאלה — מאשרים את הרושם שרמת־חייה של האוכלוסיה ועצם חזותה השתפרו במידה ניפרת“. ודאי כי הסיוע הסובייטי לסינים, בפרט משך השנים הראשונות, יש לו איזו זיקה למהירות התקדמותה של סין. כפי שנזדמן לי עצמי להבחין, בפקין לא־פחות מאשר באוניברסיטה־של־מוסקבה בה הרצאתי משך אוקטובר 1958, בקורס שאורגן על־ידי שירותי־התרבות הפ־רנקור סובייטיים, קיימת „התערבות יוצאת־מגדר־הרגיל“ בין האומות של העולם הסוציאליסטי. גם מנדס־פ־ראנס פגש בסין סטודנטים פולנים, מינראלוגים הונגרים, מהנדסים צ'כים ופיזיקאים רומנים. כלום מן החכמה הוא, כלום טוב הוא לבטחוננו, שנביח כך את סין תחת שלטונה של התורה המארקסיסטית לבדה? ועם זאת, כלום לא לתכלית זו — ולתכלית זו בלבד — נוטה המדיניות שלנו? באוניברסיטה המוסקבאית החדשה, מקום שהתגוררתי ימים אחדים במעונות הסטודנטים, היה לי העונג להתרועע עם אחד או שנים מן הסטודנטים הראשונים שקיבלו מילגות לבוא מארצות־הברית, ועלצתי על „תמסורת האורות“ הזאת. האם עלי להסיק מכאן שהשפעת המארקסיוזם הרוסי מסוכנת פחות לסטודנט מהשפעתה של הגירסה הסינית? אחרי הכל, מאחר שארצות־הברית עושה בחכמה ושולחת תלמידים וחוקרים למוסקבה, למה נהסס אנחנו להוכיח לסינים שאין הם נוראים יותר מן הדוב הרוסי הגדול והרע? כאשר דנתי בדבר עם כמה קומוניסטים אחראים בפקין, טענו לפני שהאוניברסיטה־של־צרפת לא תעז לשלוח סטודנטים לפקין מחשש הידבקות. על כך עניתי כי אומה כשלי, שבימי ממשלתו הראשונה של הגנרל דה־גול שימש בה מוריס תורז סגן־ראש־הממשלה, ספק אם תחשוש לשגר את הסינולוגים הצעירים שלה לסין. הסטודנטים שאז היינו משוחחים עליהם כבר יצאו לדרך, הם לומדים את הלשון הסינית ומיטיבים מעט יותר להבין את הקומוניזם הסיני, וככל הידוע לי — אף אחד מהם לא נעשה קומוניסט. בסרבנו לחדש עם ממשלת פקין את היחסים התרבותיים שהסכמנו לקיימם עם הפ־אישיוזם הסיני, נדמה לי שבראש־וראשונה אנו מודים כי אין לנו אמון בכוחן של חירויותינו. אילו באמת הפצנו לעודד את החירויות האלו בסין, צריכים היינו להכיר מיד בממשלת פקין, לפתוח לרווחה את דלתות אונסק״ו, ולהרבות בחילופי־ביקורים חינוכיים ותרבותיים. הטכנאים שלנו יכניסו לסין לא רק את מכונות־המשא והרפבות שלנו אלא גם קצת מן הערכים שלנו; כוחן של חירויותינו ימתיק בהדרגה את הדוגמאות המא־קסיסטיות. את עצמנו אנו מעמידים בסכנה בהחזיקנו את סין במין גיטו תרבותי. כמו שאומר מנדס־פ־ראנס, וכפי שגיליתי אני, „גירושם של הסינים מחיי־הציבור הבינלאומיים מעליב אותם במידה מופלגת“. ככל שנאריך בציפיה, יותר תהיה תרעותם ארסית: „ביום שנהיה מוכנים סוף־סוף להכיר בהם ולקבלם לאומות־המאוחדות, יעמידו תנאים, לא יהיה זה קל“.

הנה על כך, כ־לאימת שאדם צעיר ונבון שואל לעצתי באשר למה שעליו לעשות,

אני אומר לו: „למד את הלשון הסינית, למד את ההיסטוריה של סין, את הכלכלה שלה ואת מחשבתה“. לפעמים צפה ועולה הקושיה: „מה בצע בדבר שאבננו את חיי על שירטוט אידיאוגרמות שעבר זמנן? הסינים יעזבו את האותיות שלהם, ינהיגו כתיב לטיני, ובכך ינתקו עצמם מכל עברם התרבותי“. לא אכחיש כי ז'דאנוביסטים מסוימים, אי-אלה דמגוגים שמאלניים פחות או יותר, חלמו ליטול מן הסינים את אפים הלאומי, לבטל את האידיאוגרמות ולהפוך את בני עמם לתמיסה נטולת-מולדת הנתונה לחסדיו של סטאליניזם להגני; אבל משך רבע-המאה שעסקתי בלימוד שאלת הלאטיניזציה של הלשון הסינית וביטול אותיותיה, הרי בסופו של דבר, להוציא רגע אחד חטוף ב-1934, כשסבור הייתי שהנקל יהיה להאכיל את הרעבים אם יבטלו את האידיאוגרמות, תמיד הייתי בדעה שכארץ בעלת תרבות מן המדרגה הגבוהה ביותר סין היא במידה מופלאה, אם לא אך ורק, מה שעשתה ממנה לשון-הכתב שלה. בעת שהותי בפקין שוחחתי באריכות על הרפורמה הזאת עם המיניסטר לחינוך הלאומי כמו גם עם מזכיר הוועדה הלאומית לרפורמה בכתב. בחוברת אוקטובר-נובמבר 1958 של France-Asie, „כתב-העת החדשי לתרבות ולשיתוף-פעולה פ'ראנקו-אסיאתי“ היוצא בסאיגון על-ידי רנה דה-ברוואל, הובאו כמה מאמרים על בעית הלאטיניזציה של הכתב הסיני: תיאורו של איש-מסורת, מר לז' הוואיי, נקודת-השקפתו של שמאלני, מר צ'ו-יו-קואן (פורסם למרבה-התמיהה ב„קוריארה“ של אונסק"ו), ולבסוף מסקנת-הביניים שביקשני מר דה-ברוואל להכין ואשר את עיקריה אני מוסר כאן: ב-21 במאי 1957 פירסם העתון „ג'ן מין ג'ה פאו“ פרטיכל של דיוני היום הקודם, שבהם ניתחו סופרים וחכמים בעלי מגמות שונות לפני הוועדה את הרפורמה המוצעת (שלדעת „שמאלנים“ מסוימים כרוכה היתה למשה בביטול ה„האן צ'ו“, האותיות הסיניות). „אם יורשה לי לדבר בלי חשש פגיעה ברגש הלאומי“, הצהיר הכימאי יואן-מאן-צ'ין, „רוצה הייתי להדגיש את האופי המפגר של האידיאוגרמות שלנו, כמה קשה לקראן, לכתבן, ולהדפיסן“. בעצה אחת עם ה"ה קאו-מין-קאי וג'ו-צ'ו, נמנה-וגמר אדם מלומד זה בעליצות להתיק את מולדתו מפלל התרבות הסינית ואולם מומחה אחר, הגיאולוג וון ון-האן, ממונה על פעולות כרייה, אם אינני טועה, לא די שהתנגד ללאטיניזציה אלא חלק אפילו על פישוט האותיות שצורותיהן כבר תוקנו, וטען כי הוראת המדעים המדויקים רק תלקה מחמת השימוש באותיות סכימטיות, אף ביקש מן הוועדה להשיב את האידיאוגרמות שעוותו בזמן האחרון לצורתן המקורית. (לאמיתו של דבר, הניסויים מלמדים שאם גם האותיות המפושטות קלות מעט יותר ללימוד, הרי גם קל יותר להתבלבל בהן; לעומת זאת, כאשר בדקתי את אוצר-המלים הסיני הנוגע בכימיה גרעינית ובאנרגיה אטומית, מצאתיו ברור, פשוט ומניח-את-הדעת). הרקטור של אוניברסיטת פייטא, מר יאן-הוואיי, ומר ל-יג'אן-ג'ה, פרופיסור במדרשה הגבוהה של פקין, גם הן הסבירו בעקשנות רבה מדוע הוועדה מציעה לשמור על האותיות בעינן.

ב-26 ביוני 1957, בלוויית מר ואדים אליסייב, לשעבר פרופיסור לסינית במדרשה-

הלאומית-ללשונות-המזרח בפאריז. השתתפתי בשיחה של שלוש שעות עם מזכיר הוועדה. והנה מסקנותיו של פקיד גבוה זה, שאותן הרשה לנו לפרסם בכל הדרכים העומדות לרשותנו:

„אין כל שאלה, לא תיתכן כל שאלה, של ביטול האות הפתובה הסינית. מארקסיסט, כלומר — אדם המעונין במורשה תרבותית, אינו יכול לרצות בביטולן, דבר שיהיה בו כדי לנתק את סין מפל המורשה שבתורת מארקסיסט הוא מחויב להעלותה על נס. הדבר שאנו רוצים לעשותו הוא:

1) להחדיר לשון־דיבור לאומית אחת, הקוא־יִי, כדי להיפטר מן הקשיים הנובעים מקיומם של כמה וכמה ניבים; לשון זו תיכתב בהאן צ'ו, האותיות הסיניות.

2) לזרז את הפצת לשון קוא־יִי זו על־ידי מתן האפשרות לילדים ולבוגרים בורים לזכור את צלילן ונעימתן של האותיות על־ידי תעתיק פֿונטי, אשר פשטותו תקל על הסטנדרדיזציה של ההגיגו, דבר שלשון־הכתב הסינית אינה מאפשרתו בעתיד הקרוב או שהיא מרמזת עליו רק במעומעם.

3) לקבוע באיזה מקרי־גבול כדאי יהיה להשתמש בתעתיק הפונטי הזה ולהעדיפו על ההאן צ'ו: שירות־טלגרף, איתות בצבא או בצי, וכו'.

כאשר שאלנו את איש־שיחנו אם אין תכנית זו פרי נסיגה טכסיטית, תוצאה ממדיניות „מאה הפרחים“, היתה תשובתו: „לא: ההאן צ'ו הן נצחיות“.

חדשים אחדים אחרי־כן התערב מר ג'ו־אן־לאי אישית לטובת האותיות, שמכאן והלאה, ולפחות לפי־שעה, כבשו להן את מקומן בסין של ימינו.

אין זאת אומרת שהו־דאנוביסטים ושאר חסידי הברבריות מקבלים ברצון את ההחלטה הזאת שאין בה דופי: „אפילו כשהבריות יודעים את האותיות של קוא־יִי ואת התחביר של פא־הו־אָה, הרי העובדה עומדת בעינה שלעולם לא יגיעו לרמתה של הלשון הקלאסית: הפרוזה של ק־ו־ן ושל וּא־ן־צ'ו־ן, שירת טאן, שלא להזכיר את זו של ק־יִו־וּא־ן, שלעולם תישארנה מהם והלאה“. ואולם מה פירושה של טענה מעין זו? רוצה הייתי לדעת כמה צרפתים מסוגלים לקרוא את מונטן או ראבלה או ויִן בטקסטים המקוריים? כמה דוברי־אנגלית קוראים את צ'וסר כמו שהוא? כמה ספרדים קוראים את Libro de buen amor? לפיכך אין אנו צריכים לקבוע מקום מיוחד ללשון הסינית על אותיותיה השטניות. יתר על כן, משעה שילמדו את הסינים לשכוח את ההאן צ'ו, קשה לראות איך יקלו ה„שמאלנים“ את הגישה לקלסיקנים: הם פשוט ימנעו כל גישה כזאת.

לפיכך אין לבטל את האותיות הסיניות אלא, אדרבה, להקדיש יתר תשומת־לב לדרך הקנייתן. פֿו־ן יר־לאן אמר לי אשתקד כי ששת הסטודנטים בפקין המתמחים בפילוסופיה סינית מתקשים לקרוא את הטקסטים הישנים! במקום להוריד את התרבות לדרגת אחידות נמוכה, מוטב הוא לקבל את העדות: יהי־מה משטרה של ארץ, תרבותה האמיתית תהיה תמיד זכות־יתר של אותם שבהפעילם, בעזרת

הממלכה, את כל כשרונותיהם הטבעיים, יקדישו את חייהם לדעת ולהבנה. במאמץ אשר כזה האלפבית"ת או האידיאוגרמות אינם חשובים הרבה. רוצה הייתי להוסיף עוד נקודה אחת, שלתמהוני לא עמדו עליה אותם הרואים בסינית לשון ריאקציונית משום שהיא קשה יותר מן האחרות, עד כדי כך שהכרח הוא לבטל עליה זמן אשר מוטב היה להשקיעו בלימוד כימיה או המדעים הקרויים „חברתיים“. כיון שלמדת ש־kien פירושה „לראות“, עדיין אינך יודע איך להטות את הפועל „ראה“; עדיין עליך ללמוד הכל — נטיות, זמנים, גזרות; כיון שלמדת שברוסית yang הוא „באראן“, עדיין אינך יודע כלל איך להטות אותו „באראן“. תנו דעתכם על הזמן שמבטלים אנו, אנשי המערב, במאבק עם נטיות הפעלים שלנו, שלא לדבר על הפעלים היוצאים-מן-הכלל או הפגומים, והגידו לי אם המאמץ שמצריכות המורפולוגיות שלנו אינו משתווה לזה של התלמיד הסיני, הלומד לדעת את אלפי האותיות שעלידיהן הוא קונה לו גישה אל כל אוצרות עברו, אל כל צפונות עתידו, כולל עתידה של הסינית כלשון אוניברסאלית. קיימת, כמובן, אותה שאלה מטרידה של מכוונת-הכתיבה. אין ספק שבאחד הימים האלה ימציאו לה המהנדסים תשובה. אותם האוהבים כמוני את התרבות הסינית מוכנים יהיו אולי להעדיף את מחשבתו של קונפוציוס על נוחותה של כתבנית. על כן, האן צו ואן סואיי — תחיינה האותיות! על כן, הבה נלמד סינית כדי לדעת את סין — ופירושו, כמובן, להכיר בה!

(אוסף פינס)

